

Čís. 12990.

Stížnost na usnesení o zbavení svéprávnosti, jež byla podána ve lhůtě přímo u soudu vyšší stolice a byla tímto soudem zaslána soudu první stolice, jež došla teprve po vypršení lhůty, jest opožděná.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1933, R I 993/33.)

V řízení o zbavení svéprávnosti Rudolfa F-a nevyhověl s b o r o v ý s o u d ani odporu ani stížnosti Rudolfa F-a. Proti rozhodnutí sborového soudu podal Rudolf F. jednak opravný prostředek označený jako odpor, jednak stížnost.

N e j v y š š í s o u d stížnost odmítl, opravný prostředek označený jako odpor částečně odmítl, částečně mu nevyhověl. V onom směru uvedl v

d ů v o d e c h :

Napadeným usnesením rozhoduto bylo jednak o odporu, jednak o rekursu Rudolfa F-a proti usnesení soudu první stolice, kterým byl zbaven částečně svéprávnosti. Ani odporu ani rekursu nebylo vyhověno. Rudolf F. napadl usnesení sborového soudu jednak opravným prostředkem, označeným jako odpor, podaným v čas, jednak opravným prostředkem, označeným jako stížnost, podaným přímo u nejvyššího soudu a tímto postoupeným se zřetelem na ustanovení § 49 (3) řádu o zbavení svéprávnosti soudu první stolice, kde měl býti podán, kamž však došel teprve 30. srpna 1933, tedy po lhůtě k rekursu podle ustanovení § 54 odst. (2) zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 sb. z. a n. Toto podání jest tedy opožděné (§ 21 odst. (1) čís. 4 a § 38 citovaného zákona), a bylo je proto odmítnouti, poněvadž patnáctidenní lhůta k rekursu proti napadenému usnesení jest podle ustanovení § 49 řádu o zbavení svéprávnosti, zachovaného v platnosti podle odst. (2) § 1 zákona ze dne 19. června 1931, čís. 100 sb. z. a n., neprodlužitelná a ustanovení § 36 odst. (4) zákona z 19. června 1931, čís. 100 sb. z. a n. v řízení o zbavení svéprávnosti užití nelze (odstavec (2) § 1 téhož zákona).

Čís. 12991.

Pensijní pojištění.

Ne každý zaměstnanec, označený jako učeň, jest vyloučen z pojistné pensijní povinnosti. Pensijní povinnost učňů zaměstnaných u kupce ve smyslu obchodního zákona závisí jen na tom, zdali vykonávají převážně kupecké práce čili nic.

Prodáváč ve službách kupcových vykonává převážně kupecké práce tehdy, vyžaduje-li jeho činnost »kupecké zdatnosti«.

Pokud učednice, zaměstnaná u konsumního a úsporného družstva, nepodléhá pensijnímu pojištění.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1933, Rv I 1657/31.)

Žalobkyně byla zaměstnána od 1. srpna 1924 u žalovaného konsumního a úsporného družstva jako prodavačka až do 31. srpna 1927, kdy ze služeb žalovaného vystoupila. Dne 16. dubna 1928 vstoupila žalobkyně do služeb konsumního družstva B., kdež setrvala až do 31. prosince 1928. Dne 7. prosince 1928 se žalobkyně provdala. Žalobou, o níž tu jde, domáhala se žalobkyně na žalovaném konsumním družstvu zaplacení 3928 Kč, odůvodňujíc žalobní nárok v podstatě takto: Žalovaná strana byla povinna přihlásiti žalobkyni k pojištění do čtrnácti dnů od nastoupení služby u Úřadovny A Všeobecného pensijního ústavu v Brně ve smyslu § 73 zákona č. 89/1920, ale neučinila tak, kdežto konsumní družstvo B. žalobkyni přihlásilo. Tímto opomenutím zákonné povinnosti se stalo, že žalobkyni, již po sňatku příslušel nárok na výbavné 3928 Kč ve smyslu § 35 zákona č. 26/1929, tento nárok nebyl přiznán, byv zamítnut výměrem Úřadovny A Všeobecného pensijního ústavu v Brně ze dne 20. ledna 1930 proto, že žalovaný konsumní spolek nepřihlásil žalobkyni k pensijnímu pojištění. Jest proto žalovaný povinen nahraditi žalobkyni škodu tím vzniklou. Procesní soud první stolice neuznal žalobní nárok důvodem po právu, maje za to, že žalobkyně nepodléhala pensijnímu pojištění, ježto, jak zjistil, byla u žalovaného družstva jen učednicí. O d v o l a c í s o u d uznal žalobní nárok důvodem po právu, maje za to, že žalobkyně nebyla z pensijního pojištění vyloučena, ježto konala převážně kupecké služby, třebaže byla učněm podle živnostenského řádu.

N e j v y š š í s o u d obnovil rozsudek prvního soudu s dodatkem, že se žaloba zamítá.

D ů v o d y:

Dovolatel uplatňuje dovolací důvod nesprávného posouzení věci po stránce právní, jež spatřuje ve dvou směrech, a to: 1. především v tom, že odvolací soud prý vycházel z mylného výkladu předpisu § 1 odst. (1) zákona o pensijním pojištění ze dne 5. února 1920, č. 89 sb. z. a n., projeviv názor, že pensijní pojistná povinnost učňů závisí jen na obsahu jejich zaměstnání, ač zákon výslovně vylučoval pensijní pojistnou povinnost toho, kdo jest ve služebním poměru činným jako učeň, a 2. dále v tom, že odvolací soud považoval za kupecké služby takové úkony žalobkyně, které vpravdě kupeckými službami nejsou. V prvním směru není dovolatelova výtka právní mylnosti opodstatněna. Rozsah pojistné pensijní povinnosti upravil pro dobu, o kterou v tomto sporu jde, § 1 zákona ze dne 5. února 1920, č. 89 sb. z. a n., jenž v prvním odstavci stanovil všeobecnou zásadu a v druhém odstavci uvedl její důsledky pro určité druhy zaměstnanců. Že pojistná povinnost podle tohoto zákona není určována pojmenováním, nýbrž obsahem zaměstnání, plyne již z toho, že se v druhém odstavci § 1 uvádí jako předpoklad pojistné povinnosti zaměstnanců »vykonávání převážné duševní práce, pravidelné dozírání k pracím jiných osob, konání kupeckých služeb a nebo jiných vyšších služeb«, a že v prvním odstavci téhož paragrafu se vyjímají z pojistné povinnosti zaměstnanci vykonávající převážnou měrou

práce podřízené. Ze slov § 1 odst. 1 »pokud není činným jako dělník neb učeň« nelze proto ještě vyvozovati, že každý zaměstnanec označený jako »učeň« jest vyloučen z pojistné povinnosti pensijní. Ani dělník není vyňat z této povinnosti již proto, že jest zaměstnavatelem označován za dělníka nebo že se tak sám označuje, nýbrž jest z ní vyňat jen tehdy, nevykonává-li práce, jež podle svého obsahu zakládají pojistnou povinnost. Podle téže zásady nelze ani učně vylučovati z pojistné povinnosti pensijní jen proto, že jest učněm ve smyslu živnostenského řádu. V souzené věci jde o učednici zaměstnanou u konsumního a úsporného spolku, zapsaného společenstva s ručením obmezeným, tedy u kupce ve smyslu § 13 zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. z. v doslovu § 2 (1) zákona ze dne 13. října 1928, čís. 183 sb. z. a n. a článků 4 a 271 obch. zák. Zákon o pensijním pojištění čís. 89/1920 sb. z. a n. podrobil v § 1 odst. (2) pojistné povinnosti zejména také zaměstnance v obchodech, kteří vykonávají kupecké služby ve smyslu zákona o obchodních pomocnících ze dne 16. ledna 1910, čís. 20 ř. zák. Podle doslovu tohoto zákonného předpisu nejsou pojistné povinnosti pensijní podrobeny všechny osoby, na něž se vztahuje zákon o obchodních pomocnících, nýbrž činí se tato povinnost závislou na způsobu zaměstnání, to jest na tom, konají-li ve skutečnosti kupecké práce tak, jak je má na mysli § 1 zákona čís. 20/1910 ř. zák., totiž převážně, a nečiní se pak rozdíl, zdali zaměstnanec jest ještě učněm, praktikantem a pod., či zdali svůj výcvik již dokončil. Ani z ustanovení § 5 zákona o obchodních pomocnících, podle něhož se předpisy zákona toho nevztahují k učňům ve smyslu živnostenského řádu, nelze vyvozovati, že tito učňové nejsou podrobeni pojistné povinnosti pensijní, neboť tímto ustanovením jest jen řečeno, že služební poměr učňů ve smyslu živnostenského řádu se neřídí předpisy zákona o obchodních pomocnících, není jím však nijak vysloveno, že kupecké služby nekonali. Jejich vyloučení z účinnosti zákona o obchodních pomocnících nepodmiňuje jejich vyloučení z pojistné povinnosti pensijní. Z toho plyne, že pensijní povinnost učňů zaměstnaných u kupce ve smyslu obch. zák. závisí jen na obsahu jejich zaměstnání, totiž na tom, zdali vykonávají převážně kupecké práce čili nic.

Jest však přiznati oprávněnost dovolání, pokud dovozuje, že odvolací soud mylně považoval zjištěné služební úkony žalobkyně za služby kupecké. Dovolací soud vychází při posuzování oné otázky z těchto úvah: Pojem »kupeckých služeb« nestanoví ani zákon o obchodních pomocnících, jehož se dovolává zákon o pensijním pojištění čís. 89/1920 sb. z. a n. v § 1, ani obchodní zákoník. Tento definuje v čl. 4 jen pojem »kupec« v ten smysl, že za kupce ve smyslu obch. zák. jest považovati toho, kdo po živnostensku provozuje obchody. Ale z této definice kupce nelze vyvozovati, že každý, kdo je činným ve službách kupcových při živnostenském provozování obchodů, koná již služby kupecké ve smyslu zákona o obchodních pomocnících, a že proto podléhá i pensijnímu pojištění podle zákona čís. 89/1920 sb. z. a n. Zákon o obchodních pomocnících i zákon o pensijním pojištění čís. 89/1920 sb. z. a n. rozeznávají služby kupecké, vyšší služby nekupecké a úkony podřízené,

ač není pochybné, že všechny tyto tři druhy služeb mohou sloužiti a slouží živnostenskému provozování obchodu. Zákon o obchodních pomocnících neuznává tedy slova »kupecké služby« v širokém smyslu, jako jest v čl. 4 obch. zák. definován pojem kupce, nýbrž ve smyslu, jaký se vytvořil v kupeckých kruzích, a rozumí kupeckými službami služby, jež vyžadují určitého výcviku, určité znalosti a určité pohotovosti, tudíž služby vyžadující kupeckou zdatnost. Prodavač, jehož činnost oněch znaků nemá a jehož činnost tedy nevyžaduje výcviku, určitých znalostí ani určitého stupně pohotovosti, nekoná proto služby kupecké, třeba by se zabýval i živnostenským odbytem zboží. Zdali činnost prodavačova vyžaduje »kupecké zdatnosti« v naznačeném smyslu, jest v tom kterém případě otázkou, jejíž zodpovědění závisí na jednotlivostech případu a na různých okolnostech, najmě na rozsahu obchodní živnosti; na tom, prodává-li se v ní zboží různé jakosti, různých druhů a různých cen; zdali prodavač koupěchtivým při prodeji radí, zboží jim doporučuje a jakost jeho jim vykládá; a podle toho lze teprve posouditi, zda činnost prodavače vyžaduje t. zv. kupeckou zdatnost a je-li tedy kupeckou službou ve smyslu právě vyloženém. V souzené věci zjistil odvolací soud, že šlo o smíšený obchod konsumního spolku na vesnici, že v tomto obchodě byli zaměstnáni kromě žalobkyně ještě příručí B. a učednice K-ová, že učební doba žalobkyně trvala od 1. srpna 1924 do 1. srpna 1926, že však žalobkyně již po uplynutí jednoho učebního roku měla takové znalosti, že mohla všechno zboží samostatně prodávati a že také samostatně prodávala látky, galanterní zboží i jiné zboží kromě železa, barev a oleje, což dělal příručí B. Kromě toho zjistil však odvolací soud také, že u všeho zboží byly ceny, že žalobkyně nedělala kalkulace, zač se prodává, že neobstarávala ani obchodní nákupy ani korespondenci, že ani nevěděla, kde se má to neb ono zboží objednat, a že po celé tři roky, co byla ve službách u žalovaného konsumního spolku, konala také práce spojené s čištěním, úklidem, pochůzkami a pod. Z těchto zjištění vyplývá, že činnost žalobkyně v obchodě žalovaného konsumního spolku se nevyčerpávala — nehledíc k podřízeným úkonům shora uvedeným — je n živnostenským prodejem zboží. Bylo však již vyloženo, že každý živnostenský prodej zboží není ještě službou kupeckou, a že by o takové služby šlo jen tehdy, kdyby živnostenský odbyt zboží vyžadoval určitých znalostí, výcviku a pohotovosti, tedy toho, co se obecně nazývá »kupeckou zdatností«. Kde je na př. potřeba koupěchtivým poraditi, vysvětliti jim jakost nabízeného zboží, a tím je ke koupi přiměti a pod., tam zajisté prodavač musí míti určitý stupeň kupecké zdatnosti a v takových případech půjde o služby kupecké. Ale ve vesnickém smíšeném obchodě žalovaného konsumního a úsporného spolku, kde u všeho zboží byly ceny, nebylo k pouhému prodávání zboží potřebí zvláštních znalostí kupeckých, a žalobkyně ve sporu ani nepřednesla nic dalšího, z čeho by se dalo usuzovati na její kupeckou zdatnost, k níž pouhé samostatné prodávání zboží o sobě nepostačí. Žalobkyně ostatně nebyla podle zjištění odvolacího soudu

v obchodě žalovaného konsumního spolku zaměstnána sama, takže její činnost nebyla pro vedení tohoto obchodu naprosto nutná, nýbrž sloužila spíše jejímu výcviku, než provozování obchodu žalovaného.

Z toho všeho plyne, že jest mylným právní závěr odvolacího soudu, že žalobkyně konala převážně kupecké práce již od 1. srpna 1925, tedy před uplynutím dvou let učebních. Za správný jest naopak uznati názor soudu prvé stolice, že žalobkyně v této dvouleté učební době nekonala převážně služby kupecké a že tudíž až do 1. srpna 1926 nepodléhala pojišťovací povinnosti pensijní podle zákona čis. 89/1930 sb. z. a n. Je-li tomu tak, neměla žalobkyně třicet, nýbrž v nejpříznivějším případě jen 21 příspěvkových měsíců a nevzešel jí tedy ani nárok na výbavné podle §§ 35 a 185 zákona ze dne 21. února 1929 čis. 26 sb. z. a n., ani nárok na náhradu škody proti žalovanému pro opomenutí přihlášky k pensijnímu pojištění.

Čís. 12992.

Byl-li poukaz obmezen tím, že poukázaný neměl plniti před uplynutím stanovené lhůty a že měl plniti jen za určitých podmínek, nenabyl příjemce poukazu hned dnem přijetí abstraktního práva na plnění proti poukázanému dlužníku, poukázaný dlužník nebyl před uplynutím stanovené lhůty abstraktně a bezvýhradně zavázán, nýbrž zůstal nadále jen zmocněncem poukazce (vydatele poukazu). Nastala-li dříve, než oprávnění příjemce poukazu nabylo účinnosti, taková změna poměrů, že se další platnost poukazu stala pochybnou, musel poukázaný (§ 1009 obč. zák.) výplatu odmítnouti a nesměl samostatně jednat.

(Rozh. ze dne 9. listopadu 1933, Rv I 2216/31.)

Žalobu, již se domáhal žalobce na spořitelně města B. vydání vkladní knížky nebo zaplacení 14.832 Kč, procesní soud prvé stolice pro tentokráte zamítl. Odvolací soud k žalobcovu odvolání napadený rozsudek potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Podle toho, co strany souhlasně přednesly, jde v souzeném sporu o dva právní poměry, jež jest přesně rozeznávati: 1. Okresní správní komise v B. udělila žalované spořitelně usnesením ze dne 26. listopadu 1928 příkaz, aby z běžného konta pro komisi zřízeného vybrala 14.832 Kč a je uložila na vkladní knížku opatřenou vinkulačním prohlášením a by tuto vinkulovanou vkladní knížku převzala do úschovy; 2. aby tuto knížku po uplynutí tří let, t. j. dne 1. prosince 1931 vydala žalobci, pokud se týče by mu vyplatila peníze na knížku uložené, budou-li splněny určité ve vinkulačním prohlášení blíže uvedené podmínky. První příkaz týkal se výhradně okresní správní komise a spořitelny, a utvořil mezi dřívějším zastupitelským a od 1. prosince 1928 správním okresem (čl. 13 k § 9 (1) zák. č. 125/1927 a zák. č. 92/1928 sb. z. a n.) a mezi spořitelnou ryze mandátní poměr. Druhým příkazem byl zároveň žalobce zmocněn, vybrati na vkladní knížku vklad u žalované, jež byla